

Jana OLŠANSKÁ, *Městská samospráva v Jindřichově Hradci na počátku 18. století*, České Budějovice 2006 (diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 184 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

Diplomová práce Jany Olšanské se věnuje podobě městské samosprávy v Jindřichově Hradci v první třetině 18. století. Volba tématu z dějin správy se možná může zdát příliš konzervativní, ale při pohledu na to, co dnes vlastně víme o fungování a vlivu různých institucí podílejících se na výkonu lokální moci, se již tato volba jeví v poněkud jiném světle.

Na úvod své diplomové práce Jana Olšanská zařadila obsáhlou kapitolu, v níž se znalostí dosud publikovaných studií o podobě samosprávy několika českých a moravských královských i vrchnostenských měst popsala složení a kompetence městské rady i dalších mnohdy velice rozmanitých institucí městské samosprávy, průběhy jejich renovací, skladbu městské kanceláře i podobu správy vlastního městského hospodaření. Kompilačně pojatá kapitola jí přitom poskytla materiál k případné komparaci se situací v Jindřichově Hradci ve zvoleném období, ale současně jí umožnila poznat otázky, které historičky a historikové svým pramenům při výzkumu dějin městské samosprávy v minulosti pokládali. Právě zjištění, že velká většina z nich se v podstatě spokojila s popisem ideálního stavu obsaženého v pramenech normativní povahy, diplomantku varovalo před přílišnou důvěrou v tyto písemnosti a motivovalo jí ke snaze poznat správní praxi a kulturu městské samosprávy. Oporu k tomu jí poskytly radní manuály se zápisy ze schůzí jindřichohradecké městské rady, které dokázala kombinovat s dalšími písemnostmi, především s kalendáři městských purkmistrů, knihami kšaftů a svatebních smluv, matrikami i s katalogem studentů jindřichohradeckého jezuitského gymnázia.

Právě normativní prameny, konkrétně instrukce Jáchyma Oldřicha z Hradce a zejména normy Viléma Slavaty a Lucie Otýlie Slavatové z Hradce z dvacátých let 17. století, které i po sto letech zůstávaly z velké části v platnosti, jí poskytly nezbytnou oporu pro poznání kompetencí městské rady. Po seznámení s nimi mohla přistoupit k popisu správní praxe jindřichohradecké městské rady (kapitola 3). Postupně se věnovala průběhu rituálu renovace rad, k nimž docházelo překvapivě zřídka, i otázce výběru vhodných kandidátů na místa radních. Podpořila přitom domněnku o existenci nepsaného kariérního řádu, který členům předchozí rady zajišťoval místa i v následné radě. Poté se podrobně zabývala zasedáními rady, jejich pravidelností a účastí (či naopak absencemi) jednotlivých konšelů na nich. Své poznatky při-

tom nezařadila do anonymních tabulek, ale soustředila se na jednotlivé jindřichohradecké konšely a byla tak schopna popsat chování konkrétních politicky aktivních měšťanů a jejich vztah k nejvýznamnější instituci městské samosprávy. Nejvíce pozornosti věnovala osobám primátora města a purkmistra, přičemž se jí podařilo nabourat představu o pravidelném střídání konšelů v purkmistrovském úřadě, které bylo spíše symbolickým vyjádřením vzájemné rovnosti všech členů rady než vždy a za všech okolností součástí správní praxe.

V následné kapitole se, obdobně jako to ve své diplomové práci učinil Karel Kratochvíl, pokusila najít odpověď na otázku, zda pro členství v radě mělo větší význam majetkové a vzdělanostní zázemí měšťanů nebo volba do rady byla spíše záležitostí neformálních vztahů s ostatními politicky aktivními sousedy.

Když diplomantka zjistila, že ani majetek a ani mnohdy jen částečné vzdělání na jezuitském gymnáziu v Jindřichově Hradci neměly rozhodující podíl na volbu měšťana do konšelského sboru, rozhodla se analyzovat různé neformální vztahy, které mezi měšťany panovaly za jejich členství v radě i v období, které jejich volbě teprve předcházelo. Z velice bohatého spektra vztahů, které mezi sebou radní udržovali, se zaměřila na pokrevní příbuzenské vztahy, švagrovství, kmotrovství i na svědectví na svatebních smlouvách a na testamentech. I v této objevené kapitole se dokázala vyvarovat jakéhokoli předčasného zobecnění získaných poznatků. Naopak k analýze každého vztahu přistupovala nezátížena apriorními soudy a přitom s vědomím, že stopa o existenci vztahu v prameni vypovídá jen velice málo o jeho intenzitě a trvání. To jí umožnilo zabývat se radními, kteří se po dlouhou dobu angažovali hned v několika rovinách neformálních vztahů, stejně jako případy těch konšelů, kteří se do nich zapojovali jen velmi sporadicky.

Předkládaná diplomová práce čtenáři poskytuje detailní analýzu správní praxe jindřichohradecké městské rady i její správní kultury z počátku 18. století. Právě schopnost analýzy s citem pro detail z ní činí rozpravu, jejíž podstatné pasáže by, domnívám se, měly být publikovány. Co jí v některých místech chybí, je širší znalost teoretické literatury.

Rozprava Jany Olšanské představuje pozoruhodný a v některých pasážích objevený příspěvek k poznání správní praxe a správní kultury vrchnostenských měst raného novověku. Doporučuji ji proto k obhajobě a hodnotím jako v ý b o r n o u.

Jindřichův Hradec, 12. srpna 2006

PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D., v. r.